



EESTI KÜLALIIKUMINE KODUKANT STRATEEGIA

2014-2020

*Vastuvõetud: 17. jaanuaril 2014
Liikumise Kodukant üldkogul Tallinnas*

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	3
1.1 Valdkonna kirjeldus	3
1.2 Strateegia koostamise protsess	5
2. ORGANISATSIOONI KIRJELDUS	6
2.1 Missioon ja põhiväärtused	6
2.2 Liikmeskond ja võrgustikud	6
2.3 Organisatsiooni struktuur	8
3. SISE- JA VÄLISKESKKONNA ANALÜÜS	10
4. VISIOON 2020	15
5. STRATEEGILISED EESMÄRGID	16
5.1 EESMÄRK:	16
5.1.2 Peamised tegevused, tulemused ja mõõdikud	16
5.2 EESMÄRK:	18
5.2.2 Peamised tegevused, tulemused ja mõõdikud	18
5.3 EESMÄRK:	20
5.3.2 Peamised tegevused, tulemused ja mõõdikud	20
6. HINDAMINE JA SEIRE	23
7. LISA 1	25

1. SISSEJUHATUS

Käesolev dokument „Eesti Külaliikumine Kodukant strateegia 2014-2020“ on koostatud organisatsiooni tegevuste pikaajalisemaks planeerimiseks, sihipärasemaks juhtimiseks, prioriteetide seadmiseks ja tulemuste, sealhulgas ühiskondliku mõju hindamiseks.

Perioodi 2014-2020 olulisemad väljakutsed on seotud maapiirkondades elavate inimeste elukeskkonna parendamise ning tugevate ja ühtehoidvate (küla)kogukondade tekkimise toetamise ja hoidmisega. Uus programmiperiood Euroopa Liidus toob kaasa muutusi ja uusi väljakutseid. Organisatsioonidevaheline ja valdkonnaülene koostöö ning toimivate ja kestvate lahenduste väljatöötamine muutub veelgi olulisemaks. Liikumise Kodukant partneriteks on LEADER-tegevusgrupid ja maakondlikud arenduskeskused, kellega süsteemsem koostöö peab tugevnema, vältimaks dubleerivaid tegevusi ning tagades suurema ühisosa kohaliku elu arendamise toetamisel.

Eesti Külaliikumine Kodukant (edaspidi Liikumine Kodukant, Kodukant) keskendub perioodil 2014-2020 kolmele strateegilisele suunale: **huvikaitse suutlikkuse arendamine, teenuste kättesaadavuse suurendamine ja töökohtade loomise toetamine maapiirkondades ning organisatsiooni arendamine** tugevamaks huvikaitseorganisatsiooniks, sealhulgas Euroopa tasandil kaasaraäkijaks.

Kodukandi Koolituskeskuse olulisemaks väljakutseks on **koolitus- ja nõustamiskeskuseks arenemine**, milles tähtsustub koostöö kogukonna arengu konsulentidega. Samuti on järgmise perioodi fookuses omavahendite osakaalu suurendamine, uute teenuste väljaarendamine ja turustamine ning nende suunamine väljapoole Eestit.

1.1 Valdonna kirjeldus

Eesti Külaliikumise Kodukant tegevused ja eesmärgid on seotud külade arendamisega. Oma tegevustega taotleme külakogukondade arengut – ettevõtlike ja oma kodukohast hoolivate inimeste ning kohalike ühenduste eestvedajate aktiviseerimist, koolitamist, nõustamist ja võrgustumist ning koostöö soodustamist nii külaelu eestvedajate (külavanemate, külaliidrite), kohalike ühenduste kui ka kohaliku omavalitsuse vahel.

Euroopas 20. sajandi alguses alanud industriaalühiskonnale üleminek, sellega hoogustunud linnastumise protsess, ülemaailmne globaliseerumine, sealhulgas infotehnoloogia kiire areng, on oluliselt muutnud maapiirkondade elanike elukeskkonda ja -stiili. Olulist rolli Eesti maapiirkondade arengus on mänginud ka taasiseseisvumisega seotud reformid ning Euroopa Liiduga liitumine.

Põllu- ja metsamajanduslikel aladel, sealhulgas töötlevas tööstuses on toimunud suured muutused just tööviljakuse osas, mis omakorda on viinud inimeste lahkumiseni maalt. Muutused inimeste paiknemises ja nende tegevusvaldkondades on mõjutanud mitte ainult üksikute

omavalitsuste tegevust, vaid terveid piirkondi, muutes osa neist inimestele veelgi atraktiivsemaks, nagu näiteks linnade lähipiirkonnad, aga mis veel kurvem, jätnud väiksema konkurentsivõimega piirkonnad üsna tühjaks, langetades nende konkurentsi ja inimeste tagasitoomise võimet.¹

Olenemata ülalnimetatud protsessidest ei saa me maaelu käsitleda kui ainult füüsilis-sotsiaalset keskkonda. Maaelu kui mõiste defineerimine on valdkondadeülene väljakutse, kuid sellest hoolimata käib sellega kaasas tugev tõdemus, mille põhjendamisel ilmnevad erinevad väärtused, mida inimesed oma elukeskkonda kirjeldades tähtsustavad ja mis annavad tihti ka tõuke maal elamise kasuks. Kuigi ühiskonnas on tajuda meedia positiivsemat kajastust maaelu suhtes, mis on muutnud ka selle kuvandit ning linnast maale kolimise trendi suurenemist, eelkõige noorte perede hulgas, on tegu pigem ikkagi väikese osakaaluga.

Maaelu kitsaskohad, mis on seotud töökohtade ja teenuste kättesaadavuse vähenemisega, mõjutades seeläbi oluliselt inimeste elukeskkonna kvaliteeti on jätkuvalt aktuaalsed ning tähelepanu nõudvad väljakutsed.

Eestis on 4438 küla ja maaelanikkonna koguarv on 2011. aastal läbi viidud rahvaloenduse andmetel 415 520 inimest. Üle 1000 elanikuga külasid on Eestis 12 ning 100 kuni 999 elanikuga 645. **Enamikes külates elab alla 100 inimese, selliseid on Eestis 3781.** Alla kolme elanikuga külasid on 327 ja ilma ühegi püsielanikuta 102.

Kuigi maaelanikkonna arv on võrreldes eelmise rahvaloendusega (2000. aastal) suurenenud, tuleb arvestada, et see on tingitud suuremate linnade (eelkõige Tallinn ja Tartu) lähivaldade külatesse koondunud inimeste arvelt. See muudab maapiirkondade kirjelduse veelgi kirjumaks ja üha raskem on rääkida niinimetatud keskmisest Eesti külast või külaelust. Maapiirkondade arendamine nõuab komplekset ja individuaalset lähenemist sõltuvalt regionist.

Perioodi 2014-2020 suurimaks tõenäoliseks siseriiklikuks muudatuseks on plaanitav **omavalitsuskorralduse reform**, mis tugineb tõmbekeskuste mudelile ja mille tulemusel jääks Eestisse esialgsete plaanide kohaselt 2017. aastal 63 kohalikku omavalitsust. Oluliseks mõjutajaks on ka uue Euroopa Liidu programmiperioodi käivitumine ja **Maaelu arengukava (2014-2020)** ellurakendumine.

¹ Leetsar, J., Moor, A., Prits, M., Pöder, A., Omel, R., Sepp, V., Viira, A.-H., Värnik, R. (2011). Maaelu arengu aruanne. Ecoprint: Tartu

1.2 Strateegia koostamise protsess

2012. aastal läbiviidud **projekti “Ühtetulemine”** tegevustes keskenduti strateegia ettevalmistamisele – tehti valdkondlikud, sh koolituskeskuse, analüüsid ja kokkuvõtted ning tutvustati neid liikmetele. Kord kvartalis käis koos liikmetest koosnev nõukoda aktuaalsete, sealhulgas organisatsiooni arendamisega seotud teemade arutamiseks ning kahel korral kohtus Sõprade Klubi, mille töös osalesid Kodukandiga seotud inimesed – endised töötajad, juhatuse liikmed, koostööpartnerid jne. Keskenduti Kodukandi tugevuste ja nõrkuste ning eesiseivate väljakutsete analüüsimisele ning visioonile aastaks 2020. Olulise sisendi andsid **projekti „Eesti küla 2013“** raames kogutud andmed ja nende analüüs.

Projekti „Kodukant 2020“ raames käis kolmel korral koos mõttekoda, kellel oli kandev roll strateegiadokumendi koostamisel. Esimeses etapis toimus eelneva perioodi analüüsimine, uute strateegiliste suundade ja eesmärkide sõnastamine. Teises etapis keskenduti peamiste tegevuste, oodatud tulemuste ja mõõdikute paikapanemisele ning kolmandas sise- ja ühiskondliku mõju hindamise põhimõtete väljatöötamisele, tegevuskava ja ressursside planeerimisele. Strateegia koostamisega seotud kohtumised leiad dokumendist - Lisa 1.

Projekte rahastasid Regionaalministri valitsemisala ja Kodanikuühiskonna Sihtkapital ning Põllumajandusministeerium.

**Täname kõiki, kes aitasid kaasa
Liikumise Kodukant ja Kodukandi Koolituskeskuse strateegia valimisse.**

2. ORGANISATSIOONI KIRJELDUS

Eesti Külaliikumine Kodukant on vabäühenduste liit, mis ühendab oma kodukandi elukeskkonda arendavaid ühendusi ning toetab külade ja alevike tasakaalustatud arengut. Maaelu väärtusi edasi kandes püütakse vähendada regionaalset ebavõrdsust. Liikumise Kodukant moto on: **Kogu Eesti peab elama!**

Ühendus alustas oma tegevust mitteformaalse liikumisena 1996. aastal. Juriidilise registreerimiseni jõuti **1997. aasta 9. oktoobril**, mil organisatsioon asutati mittetulundusühingute liiduna. Asutajaliikmeid oli 13 mittetulundusühingut ja ühendus kandis toona nime Eesti Külade ja Väikelinnade Liikumine Kodukant.

2.1 Missioon ja põhiväärtused

MISSIOON

Eesti Külaliikumine Kodukant ühendab oma kodukoha elukeskkonda ja külakogukondi arendavaid ühendusi, toetades kohalikku algatust, kodanikuaktiivsust ja ettevõtlikkust.

ORGANISATSIOONIS VÄÄRTUSTAME:

- kohaliku omaalgatuse innustamist;
- kogukonna ühtekuuluvustunde ja omavahelise koostöö arendamist;
- maapiirkondade elanike ettevõtlikkuse arendamist;
- avatust ja läbipaistvust oma tegevuste kavandamisel;
- oma tegevustes keskkonnasäästliku arengu põhimõtetest lähtumist.

2.2 Liikmeskond ja võrgustikud

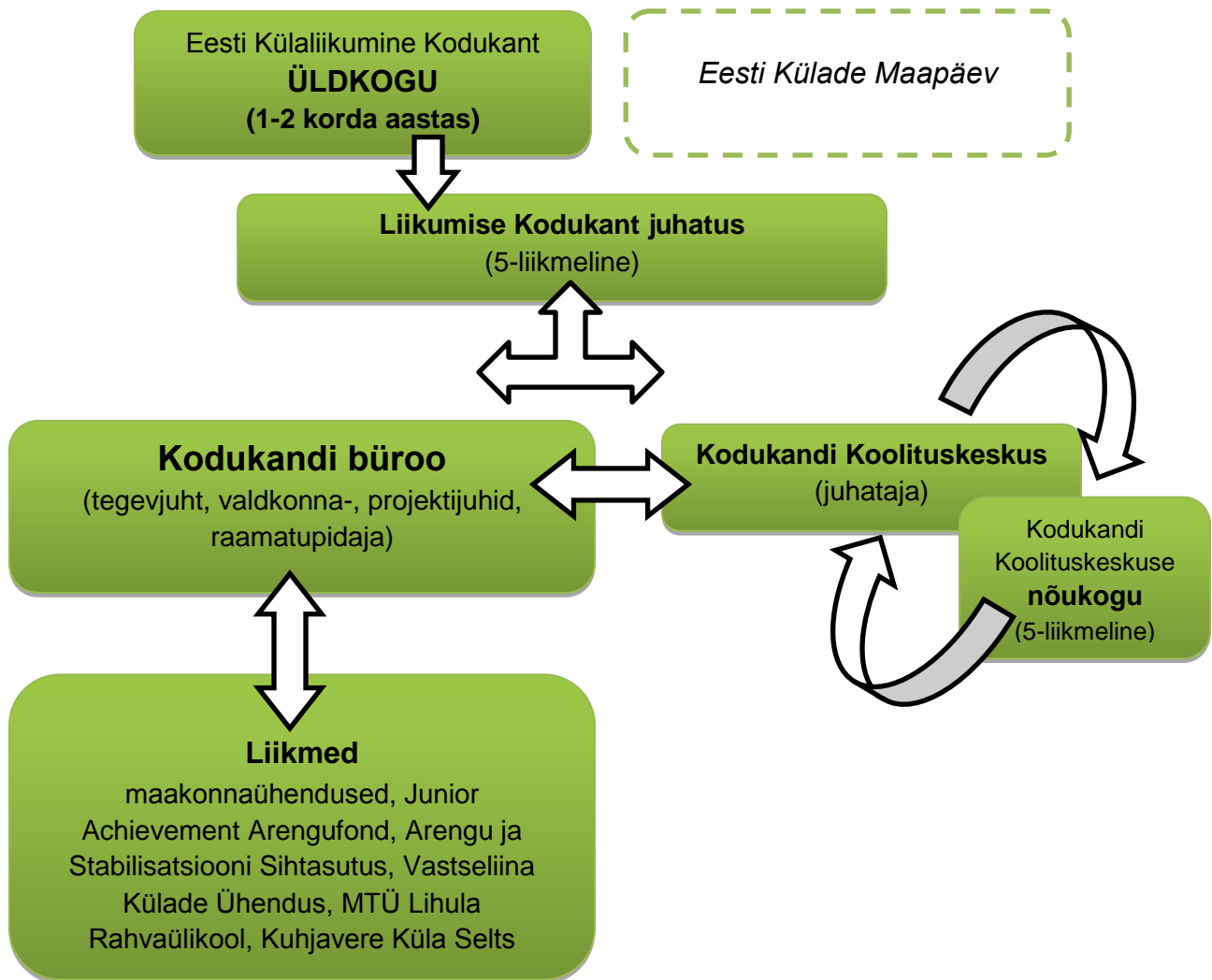
2013. aastal on Liikumisel Kodukant **20 liiget**:

- 15 maakonnaühendust;
- Junior Achievement Arengufond;
- Arengu ja Stabiilsatsiooni Sihtasutus;
- Vastseliina Külade Ühendus;
- kaks kohalikul tasandil tegutsevat seltsi: MTÜ Lihula Rahvaülikool, Kuhjare Küla Selts.

Maakonnaühendused: Kodukant Harjumaa, Hiiumaa Kodukant, Ida-Virumaa Külade Esindus, Jõgevamaa Kodukandi Ühendus, Kodukant Järvamaa, Läänema Kodukant, Virumaa Lootus, Põlvamaa Liikumine Kodukant, Pärnumaa Kodukant, Rapla Maakonna Külade Liit, Saaremaa Kodukant, Kodukant Tartumaa, Valgamaa Kodukandi Ühendus, Ühendust Kodukant Viljandimaa, Kodukant Võrumaa.

Eesti Külaliikumine Kodukant ühendab oma tegevuses läbi maakondlike katusorganisatsioonide liikmete 295 juriidilist isikut ja 337 füüsilist isikut, seega kokku 632 liiget (seisuga jaanuar 2014).

2.3 Organisatsiooni struktuur



Kodukandi büroo

Eelmise strateegiaperioodi lõpul (detsember 2013) oli Kodukandi meeskond 4-liikmeline (tegevjuht, külakultuuri valdkonna juht, vabatahtliku tegevuse koordineerija ja koolituskeskuse juhataja). Meeskonna igapäevast tööd juhib tegevjuht, kes lähtub Liikumise Kodukant põhikirjast, strateegiast ning juhatuse ja üldkogu otsustest.

Kodukandi kontor ja arhiiv asub Tallinnas, Sirge tänav 2.

Kodukandi Koolituskeskus

Kodukandi Koolituskeskus on MTÜ Eesti Külaliikumine Kodukant üldkogu (29. november 2003) poolt loodud erakool, mille eesmärgiks on täiskasvanute tööalase- ja vabahariduslike koolituste korraldamine:

- vabahariduslik koolitus võimaldab isiksuse, tema loovuse, annete, initsiatiivi ja sotsiaalse vastutustunde arengut ning eluks vajalike teadmiste, oskuste ja võimete lisandumist;
- tööalane koolitus võimaldab olemasolevate kutse-, ameti- ja erialaste teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamist ja täiendamist.

Kodukandi Koolituskeskusel on 28. juulil 2010. aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt välja antud koolitusluba numbriga 5933HTM. Erinevamahulisi **tellimuskoolitusi** pakutakse järgmiste õppekavade raames:

- organisatsiooni arendamine;
- kogukonna arendamine;
- ettevõtlikkuse arendamine;
- kogukonna arengu konsulentide koolituskava.

Kodukandi Koolituskeskus tähtsustab:

- üle-eestilist tegevust ja õppimisvõimaluste viimist õppijatele lähemale;
- eelnevate kogemuste ja nende jagamise rolli õppimisprotsessis, andmaks täiskasvanutele võimaluse õppida iseenda ja teiste kogemustest, samuti vahetada kontakte ning tugevdada seeläbi omavahelist suhtlemist;
- praktilisi tulemusi (pikemaajaliste koolituskavade puhul), mis saavutatakse kodutööde tegemise ja nende tagasisidestamisega.

Koolituskeskuse tegevuses lähtutakse Liikumise Kodukant strateegiast ja panustatakse koolitusprojektide ja/või projektide koolitustegevuste elluviimisse, algatatakse iseseisvaid projekte. Kodukandi Koolituskeskus osaleb täiskasvanuhariduse programmides, eesmärgiga suurendada maapiirkondade elanike õppimisvõimalusi ja arendada ning levitada erinevaid õppemetoodikaid ja -materjale.

Rahvusvahelisel tasandil osaletakse koostööprojektides ning pakutakse tellimuskoolituste ja õppereiside korraldamist.

Olulisemad sihtrühmad:

- maakonnaühendused;
- kohalikud vabaühendused, külaseltsid;
- maakondlikud arenduskeskused;
- kohalikud (LEADER) tegevusgrupid;
- vallavalitsused.

Kodukandi Koolituskeskust juhib juhataja, kes teeb koostööd koolitajate ja kogukonna arengu konsulentidega. Koolituskeskusel on 5-liikmeline nõukogu.

Kodukandi Koolituskeskuse strateegia 2014-2020 on käesoleva dokumendi lahutamatu osa.

3. SISE- JA VÄLISKESKKONNA ANALÜÜS

Eesti Külaliikumine Kodukant on vanim ja suurim külaliikumise kaudu maaelu arengut toetav organisatsioon Eestis. Läbi pikaajase tegutsemise on katusorganisatsiooni tugevuseks üle-eestiline liikmeskond, palgatöolistest koosnev meeskond, laiapõhjaline võrgustik, traditsioonilised sündmused (Maapäev, Aasta küla, Kogukonna Pärl), koolituskeskus ja koostöösuhted nii teiste valdkondlikult oluliste vabaühenduste kui ka Põllumajandus-, Kultuuri- ja Siseministeeriumiga.

Iga organisatsioon on pidevas arengus ja sõltuv nii sisekeskkonnast tulenevatest vajadustest kui ka väliskeskkonna muudatustest ja nende mõjust. Toetudes möödunud perioodi analüüsile, jagunevad organisatsioonisisese vajadused tinglikult nelja teema alla.

Sisekeskkonna analüüs

- **Organisatsiooni struktuur ja sisekliima (nii katusorganisatsiooni kui ka liikmeskonna seisukohalt)**

Möödunud strateegiaperiood on päevakorda toonud mitmed juhtimise ja organisatsiooni toimimise probleemid. 2011. aastast on üha rohkem arutletud sobivamast juhtimisstruktuurist ja tulemuslikumast tööst liikmeskonnaga. Üheltpoolt tajub organisatsioon survet, kuna tänane ühiskond soosib tööd võrgustikega, lähtudes pigem horisontaalse koostöö ja juhtimise tähtsustumisest ning sotsiaalmeedia rollist selles. Teisalt peame oma organisatsiooni suurimaks tugevuseks üle-eestilist liikmeskonda, mille moodustavad meie maakonnaühendused ja sellest tulenevalt ka maakondadekeskset lähenemist. Üha keerulisemaks on muutunud maakonnaühenduste motiveerimine seoses rahaliste vahendite vähesusega. See on kaasa toonud sisemisi pingeid, eriarvamusi organisatsiooni prioriteetidest ja strateegilistest eesmärkidest. Probleemseks on osutunud osade liikmete tegutsemisvõimekus.

Kodanikuühiskonna kiire areng ja vabaühenduste töö professionaliseerumine hoiavad aktuaalsetena arutelud Liikumise Kodukant juhtimisstruktuurist ning küsimuse, kas vabatahtlik juhatus on parim ning otstarbekaim viis sellise organisatsiooni juhtimiseks. Juhatus liikmete töökoormus on suur ja kaldub ületama vabatahtliku töö piire. Juhatus liikmetele on ka tugev ootus eestkõnelejate rollis olemiseks, mis eeldab pidevat kursisolekut aktuaalsete teemadega, see aga omakorda nõuab aega, mille leidmine põhitöö kõrvalt võib osutada problemaatiliseks ja mitte nii süsteemseks.

Möödunud perioodi (2008-2013) arengukava oli ülesehitatud valdkonnapõhisele lähenemisele, millest tulenevalt moodustati Kodukandi meeskond valdkonnajuhtidest. Kodukant tegutseb suures osas projektipõhiselt, mis tähendab, et valdkonna arendamine sõltub olemasolevatest fondidest ja taotlusvoorudest. See toob kaasa olukorra, kus valdkonna arendamiseks ei pruugi alati olla sobivaid rahastusallikaid ning meeskonna liikmed on hõivatud mitmete teiste projektide juhtimise või assisteerimisega. Uuel strateegiaperioodil korraldatakse meeskonnatöö vastavalt strateegilistele eesmärkidele ning prioriteetsetele tegevustele, lähtudes organisatsiooni

ressurssidest ning meeskonnaliikmete kompetentsidest ja valmisolekust. Vajadusel ostetakse puuduolev kompetents teenusena sisse või kaasatakse projekti meeskondades omaala eksperte.

- **Huvikaitseuutlikkuse tõstmine – tugevamaks huvikaitseorganisatsiooniks arenemine**

Keskendumist organisatsiooni juhtimisele ja tööle liikmeskonnaga nõuab üha tugevamini tajutav vajadus muutuda tugevamaks külade huvikaitseorganisatsiooniks. Huvikaitseuutlikkuse tõstmisega luuakse eeldusi tugevamate külakogukondade tekkeks ja püsimiseks. Liikumise Kodukant eesmärg on eespeal perioodil suunata oma tegevus „ärkavatele küladele“. Projekt „Eesti küla 2013“ kaardistas „ärkanud“, „ärkavad“ ja „uinuvad külad“. 58% küladest niioelda „ärkavad“, mis tähendab, et olemas on alge ühiseks tegutsemiseks. Nendes külades on valitud külavanem, kes pole täna enam aktiivne või on loodud külaselts, mis pole veel hoogu saanud või on vallas loodud külade ühendus.

Meie liikmete, maakonnaühenduste (sh nende liikmesorganisatsioonide) eestvedajad, panustavad külaliikumisse eelkõige vabatahtlikena ja/või projektipõhiselt. See viitab õhinapõhisusele ja kaasasolijate suurele tahtmisele asju muuta, mis võib olla heaks eelduseks huvikaitse teostamisel, samas tuleb mõelda sellele, kuidas tagada huvikaitse teostamise järjepidevus. Laiapõhjaline ja järjepidev külade huvikaitse teostamine on Liikumise Kodukant olulisem väljakutse perioodil 2014-2020. Tõuke huvikaitseteema senisest enamale tähtsustamisele on andnud kodanikuühiskonna areng ja professionaliseerumine, samuti planeeritav omavalitsuskorralduse reform, mis suurendab kohalike omavalitsuste kontekstis külade rolli kohaliku elu planeerimisel ja arendamisel.

Kodukandi organisatsiooni arengut ja tegevusi iseloomustavad ka rahvusvahelised tegemised ja koostöö teiste riikidega. Liikumine Kodukant on mitmete Euroopa maaelu arengu ja poliitikate kujundamiseks loodud ühenduste ja/või võrgustike kaasasutaja ning meie kogemus on teiste riikide hulgas hinnatud. Seni on rahvusvaheline töö toimunud teiste tegevuste kõrvalt, uuel perioodil tuleb see muuta süsteemsemaks.

- **Koolituskeskuse arenemine koolitus- ja nõustamiskeskuseks ning kogukonna arengu konsulentide roll selles**

Liikumine Kodukant on alati tähelepanu pööranud koolitusvõimaluste loomisele maapiirkondade elanikele. 2003. aastal loodi üldkogu otsusega erakool – Kodukandi Koolituskeskus. Koolituskeskuse tegevuses lähtutakse eesmärgist rakendada ellu Liikumise Kodukant strateegiat ja toetada organisatsiooni terviklikku arengut, sealhulgas teenida selleks vajalikku lisaressurssi. Möödunud perioodi analüüs viitab vajadusele keskenduda koolitustegevuse kõrval üha enam ka nõustamistegevusele. Vajalik on koolitamise kõrval kasutusele võtta kombineeritud meetodeid, mis sisaldaks nii koolitamist, nõustamist, mentorlust jne. Koolitus- ja nõustamiskeskuseks arenemine on üks Kodukandi Koolituskeskuse olulisi väljakutseid eespeal perioodil. See eeldab tihedat koostööd kogukonna arengu konsulentidega ja süstemaatilise nõustamisteenuse väljatöötamist.

2008. aastal kinnitas Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu koos uuendatud konsulentide kutsestandardidega ka kogukonna arengu konsulendi oma. Kutsetunnistusega kogukonna arengu konsulente on Eestis 6 (seisuga jaanuar 2014). Nende nõuandeteenuse tellimise teeb keeruliseks sihtrühma rahaliste vahendite nappus. Vajalik nõuandeteenuse toetus ei ole (Euroopa Liidu tasandil) abikõlbulik. Tuleb leida lahendusi kogukonna arengu konsulentide nõuandeteenuse pakkumiseks koostöös riigiga (ministeeriumitega). Kodukandi Koolituskeskus omab koolitusluba kogukonna arengu konsulentide koolituskavale, mis vajab uuendamist seoses uue kutsestandardi kinnitamisega, ning senisest suuremat teavitustööd, soodustamaks kutse taotlemist.

Lähtuvalt vajadusest suurendada Kodukandi omatulu osakaalu, tagamaks organisatsiooni jätkusuutlik tegutsemine, on Kodukandi Koolituskeskuse uue perioodi väljakutseks teenida senisest enam tulu. Keskenduda tuleb erinevate (sh koolitus- ja nõustamise) teenuste väljaarendamisele ja pakkumisele. Uue sihtrühmana näeme välisriikide maaelu arenguorganisatsioone, mis ühtlasi tähendab teenuste arendamist ja suunamist rahvusvahelisele turule.

- **Stabiilsema rahastamissüsteemi saavutamine**

Mittetulundusühendustele iseloomulikuna on Liikumise Kodukant töö suures osas sõltuv projektidest ja nende abil saadud rahalistest vahenditest. See omakorda killustab organisatsiooni tegevusi. Kuigi Liikumine Kodukant on kogu viimase perioodi vältel saanud ka riigieelarvelist toetust, ei ole jõutud pikaajalisema lepinguni, mis näeks ette vastavasisulised tegevused ja eesmärgid ning annaks tegevuste planeerimisel suurema kindlustunde. Kodukandi eesmärk on jätkata strateegilise partneri rolli tugevdamisega ministeeriumitele.

Lisaks sellele tuleb keskenduda siiani kasutamata võimalustele – annetuste kogumisele, omatulu teenimisele, hangetes osalemisele, sponsorite leidmisele jms.

Väliskeskkonna analüüs

Ühiskondlikud arengud mõjutavad meie organisatsiooni eesmärke, tegevusi ja ressursse nii riiklikul kui ka maakondlikul tasandil. Järgnevalt on välja toodud väliskeskkonnast tulenevad olulisemad tegurid, mis on seotud Liikumise Kodukant tegevusega.

- **Kavandatav omavalitsuskorralduse reform**

Omavalitsuskorralduse reformi seaduse eesmärgiks on luua Eestis pärast 2017. aasta oktoobris toimuvaid kohalike omavalitsuste volikogude valimisi elujõuline ning terviklik kohalike omavalitsuste struktuur, mis tagab kogu riigis elanikele ressurside tõhusa kasutamise abil kvaliteetsed ja kättesaadavad teenused võimalikult elukoha lähedal.

Reform on ülesehitatud tõmbekeskuste mudelile, mille kohaselt toimub valdade ja linnade liitumine põhimõttega, et moodustunud kohalik omavalitsusüksus on ala, mis kattub suure osa

seal elavate inimeste toimepiirkonnaga ja koosneb vähemalt ühest tõmbekeskusest, sellega funktsionaalselt seotud asulatest ja nende tagamaal asuvatest paikkondadest ning kus elab üldjuhul vähemalt 5000 elanikku.

Tõmbekeskused oma lähitagamaaga, see tähendab küladega, on piirkondliku arengu vedajad ning toimepiirkondade tuumikud. Ligipääs keskustes paiknevaile töökohtadele, teenustele ja haridusasutustele ning hea andmeside tagavad ka paremad võimalused maaelanikele, see aga omakorda tagab elujõulise asustuse püsimise maal.² Eesti regionaalarengu strateegia 2020 visioon (2030+) näeb ette, et iga piirkond panustab oma eripäralt tuginedes Eesti kui terviku konkurentsivõime kasvu, saades omakorda osa sellega kaasnevatest hüvedest. Inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad head töökohad, kvaliteetsed teenused ning mitmekesiseid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond.

Antud kontekstis leiame, et külade, külavanemate ja -liidrite roll kohaliku elu arendamisel suureneb. Mida suuremaks muutub kohalik omavalitsus, seda olulisemaks muutub külade ja nende eestkõnelejate roll oma vajaduste ja soovide kuuldavaks tegemisel. Sellest tulenevalt on Kodukandi üheks strateegiliseks eesmärgiks külade huvikaitsesuutlikkuse tõstmine, et toetada seeläbi ühtehoidvate kogukondade tekkimist, kellel on tahe ja oskus oma elukeskkond kujundada selliseks nagu nad soovivad. Eestkõnelemise protsess peab alguse saama juba reformi toimumisel, tagamaks külaelanike soovidega arvestamise kohaliku omavalitsuse piiride seadmisel. Huvikaitse suutlikkuse tugevdamisega kohalikul tasandil on Liikumise Kodukant eesmärgiks areneda ka ise tugevamaks üle-eestiliseks külade eestkõnelejaks.

- **Maaelu arengukava 2014 -2020**

Teine oluline dokument, mis mõjutab märkimisväärselt Eesti Külaliikumise Kodukant eesmärke ja tegevusi strateegiaperioodil on Maaelu arengukava 2014-2020. Arengukava on ülesehitatud kuuele prioriteedile ja nendest lähtuvatele eesmärkidele. Kodukandi strateegiaga on enim seotud prioriteet, mille eesmärgiks on: **maamajandus ja maapiirkonna elukeskkond on mitmekesised, pakuvad alternatiivseid tööhõivevõimalusi põllumajandusest vabanevale tööjõule ning tuginevad kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevatele lahendustele.** Eesmärk tugineb analüüsile, mis tõi vajadustena välja järgmise: põllumajanduses hõivatute arvu vähenemise, aktiivse majandustegevuse ja rahvastiku koondumise suurematesse keskustesse, mis on toonud kaasa atraktiivsete töökohtade nappuse ja teenuste kättesaadavuse halvenemise maapiirkonnas.

Elanikkonna vähenemine valdades suurendab avalike teenuste osutamise kulusid ja seab seetõttu surve alla teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi nendes piirkondades. Uute oludega kohanemiseks tuleb linnapiirkondadest kaugematele piirkondadele ja hõrealadele pöörata omaette tähelepanu, kasutades võimalusel uudseid ja ebatraditsioonilisi lahendusi. Lahendused seisnevad eeskätt avalike teenuste senisest säästlikumas ja innovaatisemas korraldamises. Oluliseks kohanduvaks võimaluseks on ka erinevate kogukonnateenuste väljaarendamine. Kogukonnateenuste pakkumist peetakse maapiirkondades teenuste pakkumise elavdamisel üheks võtmetegevuseks. Kõige olulisem on aidata teenus välja töötada või arendada, sest teenus peaks

² Omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu seletuskiri (2013).

suutma end ise majandada. Samuti on vajalik kohaliku väikeettevõtluse edendamine ja töökohtade loomisele kaasaaitamine kohapeal.³

Liikumine Kodukant keskendub uuel strateegiaperioodil teenuste kättesaadavuse parandamisele ja töökohtade loomisele eelkõige läbi külamajade arendamise keskusteks, mis soodustavad kogukonnatunnet ja ühistegevust ja kus pakutakse piirkonna vajadustest lähtuvaid teenuseid ja piirkonda tutvustavaid tooteid. Eestis on projekti „Eesti külad 2013“ andmetele tuginedes **489 külade kooskäimiskohta**, milleks loeme külamaju, kultuuri- või rahvamaju, koolimaju, raamatukogu või muuseumi tubasid vms. Külamaju on Eestis hinnanguliselt 300 ja nende korrastamisele ja/või uute ehitamisele on andnud olulise panuse Eesti maaelu arengukava 2007-2013 meede 3.2 Külade uuendamise arendamine. On tähtis, et olemasolevad küla- ja seltsimajad oleksid jätkusuutlikud, seal tegutsevad ühendused varustaksid piirkonda vajalike teenuste ja toodetega ning aitaksid seeläbi kaasa töökohade loomisele maapiirkondades.

Suurimaks erinevuseks eelmise Maaelu arengukavaga on see, et meetmete hulgas ei ole eraldi külameedet. Sellest lähtuvalt suureneb LEADER-meetme roll kohalike ühenduste toetamisel. Projekti „Kodukant 2020“ raames läbiviidud piirkondlikud kohtumised tähtsustasid ettevõtluse valdkonna toetamisest, mis hõlmab ka kogukonnapõhiste teenuste väljaarendamist ja pakkumist. Piirkondlikud kohtumised tõid ilmsiks ühenduste majandusalaste teadmiste suurendamise vajaduse. Mõtteviis, et mittetulundusühendus võib tulu teenida ja seda oma tegevustesse investeerida, nõuab ikka veel selgitamist mitmel otsustustasandil. Kodukandi eesmärgiks on siin teha koostööd nii kohalike tegevusgruppide kui ka maakondlike arenduskeskustega, suurendamaks kohalike vabühenduste ja otsustajate teadlikkust ja valmisolekut teenuste pakkumiseks.

³ Eesti Maaelu arengukava 2014-2020 eelnõu, seisuga 30.08.13

http://www.agri.ee/public/MAK_2014-2020-30-08-2013.pdf

4. VISIOON 2020

KODUKANT 2020

Eestimaa tegusad ja kestvad külad on atraktiivsed elupaigad, kus kogukonnad väärtustavad oma kodumaa ja -koha eest seismist ning tähtsustavad koostegutsemist.

Eesti Külaliikumine Kodukant on suurim maaelu väärtusi edasikandev ja külade arengut toetav ühendus, mis omab nähtavat, tuntavat ja arvestatavat jõudu ning on rahvusvaheliselt tunnustatud.

5. STRATEEGILISED EESMÄRGID

5.1 EESMÄRK: Eesti külates on kokkuhoidvad kogukonnad, kes loovad endale sobiva elukeskkonna, ja tegusad vabaihendused, mis teostavad huvikaitset kohalikul tasandil.

5.1.1 Alaeesmärgid:

- Loodud on külavanemate ja/või külates tegutsevate vabaihenduste huvikaitseühendused, mis on tugevdanud koostööd kohaliku omavalitsusega ja suurendanud külaelanike huvikaitse võimalusi.
- Külaeestvedajate ja vabaihenduste teadlikkus ja oskused huvikaitse teostamisest kohaliku omavalitsuse tasandil on tõusnud.

5.1.2 Peamised tegevused, tulemused ja mõõdikud

Peamised tegevused	Tulemused	Mõõdikud	Hindamine ja vajaminevad ressursid
<ul style="list-style-type: none"> • Koolitusprogrammide elluviimine, eesmärgiga suurendada huvikaitse suutlikkust. Ühiskoolitused: <ul style="list-style-type: none"> - külaelu eestvedajatele ja kohaliku omavalitsuse töötajatele; - külavanematele ja külaseltside eestvedajatele. • Uute liidrite ja eestkõnelejade leidmine ning motiveerimine. • Nõuandetegevuse korraldamine küladele, sh mentorprogrammide läbiviimine. • Küla ja külavanem kui kogukonna ühtehoidja väärtustamine. • Kogukondade huvikaitse 	<ul style="list-style-type: none"> • 40% valdades on vähemalt üks kogukondade huvikaitset teostav ühendus (liit, selts, ümarlaud vms vorm). 	<ul style="list-style-type: none"> • 40% valdades on vähemalt üks külade huvikaitset teostav ühendus (algata on 26%, 2012. aasta seisuga). 	<ul style="list-style-type: none"> • Mõõtmine (kordusuuringuna) vähemalt aastatel 2015, 2019 – vajalik taotleda ressursse (meeskond, juhatus)
	<ul style="list-style-type: none"> • Külade eestkõnelejatel (eraisik või organisatsioon) on võimekus teostada huvikaitset. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kogemuslood huvikaitse praktikatest 	<ul style="list-style-type: none"> • Kogemuslugude kogumine ja nende võrdlev analüüs iga kahe aasta tagant alates aastast 2015 • Taotletakse spetsiaalselt raha (meeskond, juhatus)
	<ul style="list-style-type: none"> • Uus kohaliku omavalitsuse korralduse seadus laiendab kohalike huvikaitsega tegelevate ühenduste kaasamise nõude kohalikele omavalitsustele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaasamine on nõudena sees 	<ul style="list-style-type: none"> • 2017. aastaks on Kodukandi ettepanek selles osas tehtud – sisulise töö teeb meeskond, ettepaneku teeb juhatus

<p>teostamisega seotud edu- ja kogemuslugude jagamine koos analüüsiga, eesmärgiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> - suurendada vallavalitsuse teadlikkust külade ja kohaliku omavalitsuse koostöövormidest, tugevdamiseks kohaliku demokraatiat - suurendada külaelu eestvedajate teadlikkust hea huvikaitse tavast, tutvustada parimaid praktikaid <ul style="list-style-type: none"> • Kaasaegsete lahenduste väljatöötamine külaelanike arvamuste avaldamiseks ja võimaluste loomine nendega arvestamiseks. • Kohalike huvikaitseühenduste kaasamist käsitleva muudatusettepaneku sisseviimine kohaliku omavalitsuse korralduse seadusesse • Koostööpartneritega (siseministeeriumi regionaalarengu valitsemisala, EMOL, LEADER, MAK) omavalitsuste survestamine küladega seotud info järjepidevaks avalikustamiseks valdade kodulehtedel. • Kodukandi nähtavuse suurendamine: arvamuslugude kirjutamine, koostöö ajakirjanikega, olulisemate väljaannete kaardistamine ja info suunamine nendele 	<ul style="list-style-type: none"> • Ärganud külade osakaal on tõusnud 25%-le. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ärganud külade osakaal on tõusnud 25%-ni (algase 2012. aastal on 15%). • Edu- ja kogemuslood uutest ärganud küladest 	<ul style="list-style-type: none"> • Mõõtmine (kordusuuringuna) vähemalt 2015, 2019 • Edu- ja kogemuslugude kogumine üle aasta, alates aastast 2015 (olles seotud Aasta küla valimisega)
	<ul style="list-style-type: none"> • Mõtestatud meediakajastused külaelu kohta ilmuvad regulaarselt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontaktide arv (külaelu kajastavate ajakirjanikega nii kohalikus kui ka üleriigilises meedias) • Vähemalt üks kord kvartalis on maa- ja/või külaelu kajastus meedias • Kodukandi enda kirjutatud lugude arv • Eestkõnelejate olemasolu • <i>Facebookis</i> algatatud ja kajastatud teemade arv 	<ul style="list-style-type: none"> • Meediamonitoring iga-aastaselt alates 2014. aastast (meeskond kaasab ajakirjanduse eriala tudengeid)
	<ul style="list-style-type: none"> • 50% küladel on külavanem või külaliider. 	<ul style="list-style-type: none"> • 50% küladel on külavanem/külaliider (2012. aasta alguse 36%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Mõõtmine (kordusuuringuna) vähemalt 2015, 2019 • Taotletakse spetsiaalselt ressursse (meeskond, juhatus)

5.2 EESMÄRK: Maapiirkondades tegutsevad vabaihendused on toetanud teenuste kättesaadavust piirkonnas ja aidanud kaasa töökohtade loomisele küldes/alevikes.

5.2.1 Alaeesmärgid:

- Külamajadest on kujunenud keskused, mis soodustavad kogukonnatunnet ja ühistegevust ja neis pakutakse piirkonna vajadustest lähtuvaid teenuseid ja piirkonda tutvustavaid tooteid.
- Kohalikud omavalitsused ja vabaihendused teevad koostööd teenuste kättesaadavuse tagamiseks, kvaliteedi parandamiseks ja töökohtade loomiseks.
- Liikumine Kodukant koostöös maakondlike arenduskeskuste ja kohalike tegevusgruppidega on suurendanud maapiirkondades tegutsevate vabaihenduste teadlikkust ja tegutsemisvõimekust elavdamaks kohalikku majandust kogukonnapõhiste teenuste arendamise ja pakkumise teel.

5.2.2 Peamised tegevused, tulemused ja mõõdikud

Peamised tegevused	Tulemused	Mõõdikud	Hindamine ja vajaminevad ressursid
<ul style="list-style-type: none"> • Külamajade ja neid haldavate ühenduste kaardistamine, andmebaasi koostamine ja uuendamine. • Kohalike ühenduste ja eestvedajate majandusalaste teadmiste suurendamine: <ul style="list-style-type: none"> - koolituste ja mentorprogrammide abiga; - edu- ja kogemuslugude kogumise ja levitamise ning olemasolevate võrgustike (ETNA, OTT) tutvustamisega; - näidispakettide väljatöötamisega 	<ul style="list-style-type: none"> • Andmebaas tegutsevatest külamajadest ja nendes pakutavate toodete/teenuste kohta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Andmebaas, mis sisaldab teenuste nimetusi, arvu, töötajate arvu, kirjeldust, kuidas teenuseid pakutakse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Andmebaasi uuendamine (2015, 2019), vajalik taotleda ressursse (meeskond)
	<ul style="list-style-type: none"> • 300-s külamajas on teenuste arv kahekordistunud ja pakutakse tööhõivet 500-le inimesele. 	<ul style="list-style-type: none"> • 300-s külamajas on teenuste arv kahekordistunud • Külamajas on vähemalt 1 palgaline töötaja, lisaks hooajatöölised. 	<ul style="list-style-type: none"> • Andmebaasi info uuendamine, analüüsimine (2015, 2019), vajalik taotleda ressursse (meeskond)
	<ul style="list-style-type: none"> • Toimiv keskkond maapiirkondades tegutsevate vabaihenduste poolt pakutavate teenuspakettide tutvustamiseks. 	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkond maapiirkondades tegutsevate vabaihenduste teenuspakettide tutvustamiseks • Edu- ja kogemuslood 	<ul style="list-style-type: none"> • Kokkulepete saavutamine koostööpartneritega ja toimiva keskkonna olemasolu (tegevjuht jälgib jooksvalt)

<p>ja ühisturustamise kavandamisega;</p> <ul style="list-style-type: none"> - müütide kummutamise ja diskussiooni loomisega vabühenduste isemajandamise võimalikkusest ja väljakutsetest. • Koostöö algatamine toimiva keskkonna loomiseks, mis koondab maapiirkondades (eelkõige külamajades) tegutsevate vabühenduste teenused. • Kohalike ühenduste ja/või kohalike omavalitsuste ja/või ettevõtete vahelise koostöövõimaluste loomine ja tähtsustamine kogukonnapõhiste teenuste väljaarendamisel ning pakkumisel (sh töökohtade loomisel): <ul style="list-style-type: none"> - koolituste ja mentorprogrammide abiga; - edu- ja kogemuslugude kogumise ja levitamise. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kogukonnad on teadlikumad kohapealsetest vajadustest ja kasutavad kohalikke ressursse kogukonnapõhiste teenuste/toodete väljaarendamiseks. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kodukandi läbiviidud sellealased koolitused, seminarid ja tagasiside analüüsid • Edu- ja kogemuslood 	<ul style="list-style-type: none"> • Edu- ja kogemuslugusid kogutakse andmebaasi uuendamisega koos (2015, 2019) – meeskond kogub • Koolituste/seminaride arv kajastub tegevusaruandes – jälgitakse jooksvalt ja info koondub iga aasta kohta (meeskond) • Edu- ja kogemuslugusid kogutakse andmebaasi uuendamisega koos (2015, 2019) – meeskond kogub
---	--	---	--

5.3 EESMÄRK: Eesti Külaliikumine Kodukant on külade huvikaitset teostav üle-eestiline organisatsioon.

5.3.1 Alaeesmärgid:

- Liikumine Kodukant on strateegiline partner riigiasutustele, täites tegevus- ja teenuslepingute alusel endale võetud kohustusi külaliikumise valdkonna vabaihenduste esindajana ja huvikaitsjana.
- Liikumine Kodukant juhtimine on läbipaistev ja riiklikul ning rahvusvahelisel tasandil tunnustatud, meeskond koosneb valdkonna tundjatest ja praktilise kogemusega inimestest.
- Liikumise Kodukant liikmed on nähtavad ning aitavad kaasa Eesti maapiirkondade arengule.
- Rahvusvaheline töö on korraldatud vastavalt tegevuskavale, mille põhifookuses on Kodukandi praktikate jagamine ja huvikaitse teostamine Euroopa maaelu poliitika kujundamisel.
- Kodukant on laiendanud omatulu teenimise suundasid.
- Kodukandi Koolituskeskus on arenenud koolitus- ja nõustamiskeskuseks, mis suurendab organisatsiooni omavahendeid ja toetab Eesti inimvara arengut maapiirkondades.

5.3.2 Peamised tegevused, tulemused ja mõõdikud

Peamised tegevused	Tulemused	Mõõdikud	Hindamine ja vajaminevad ressursid
<ul style="list-style-type: none">• Võrgustiku laiendamine<ul style="list-style-type: none">- olemasolevate sihtrühmadega seotud kontaktide suurendamine ja uuendamine- uute sihtrühmade kaasamine	<ul style="list-style-type: none">• Liikumisel Kodukant on üle-eestiline külaliikumise võrgustik, mis on laienenud.	<ul style="list-style-type: none">• Suurenenud e-postiloendite kontaktide arv (organisatsioonid, eraisikud)• Igast maakonnast on vähemalt üks liige	<ul style="list-style-type: none">• Postiloendid - korra aastas kontrollitakse (meeskond) <p>Algseis (aastal 2013):</p> <ul style="list-style-type: none">- külavanemad – 506 liiget- infoleht – 242 liiget

<ul style="list-style-type: none"> - valdkonnapõhise info levitamine • Liikmeprogrammi käivitamine: <ul style="list-style-type: none"> - koolitused ja ühisüritused - liikmete kaasamine projektide elluviimisse (tööloikude/teemade kaupa) - veebipõhine nõustamine 			<p>- maanoored – 252 liiget</p> <ul style="list-style-type: none"> • Igas maakonnas on liige, kes on kaasatud Kodukandi tegevustesse – kokkuvõtte koostatakse üldkoguks (tegevjuht koostab, meeskond on kaasatud)
<ul style="list-style-type: none"> • Liikmeskonna laiendamine • Huvikaitse suutlikkuse arendamine: <ul style="list-style-type: none"> - Kodukandi huvikaitse kava koostamine ja eestkõnelejate leidmine/kaasamine - Süsteemi loomine sisendi saamiseks külade huvikaitse teostamisel (teemagruppide moodustamine liikmeskonna ja võrgustiku sees) - Euroopa Liidu tasandil kaasaraajaja rolli tugevdamine (läbi aktiivseks liikmeks olemise erinevates võrgustikes, läbi ühisprojektide) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liikmesorganisatsioonid on jätkusuutlikud, nende liikmeskond on suurenenud ja nad panustavad aktiivselt Kodukandi arengusse ja tegevustesse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Majandusaasta aruanded on esitatud • Korra aastas vähemalt üks osalus Kodukandi tegevustes ja vastutuse võtmine ühe ülesande eest Kodukandi strateegia elluviimisel • Maakonnaühenduse liikmeskond on laienuud juriidiliste isikute võrra • Koostöökokkulepped omavalitsusliitude, kohalike tegevusgruppide ja MAK-idega ning eesmärgistatud ühised tegevused 	<ul style="list-style-type: none"> • Korra aastas majandusaasta aruannete kontroll (meeskond kontrollib) • Osalus Kodukandi tegevustes – kokkuvõtte üldkoguks (meeskond koostab) • Maakonnaühenduste liikmeskonna laienuud – kokkuvõtte üldkoguks (meeskond koostab) • Koostöökokkulepete arv – kokkuvõtte üldkoguks (tegevjuht koostab)
<ul style="list-style-type: none"> - Euroopa Liidu tasandil kaasaraajaja rolli tugevdamine (läbi aktiivseks liikmeks olemise erinevates võrgustikes, läbi ühisprojektide) • Vabatahtliku valdkonna võrgustiku ja liikmete vabatahtliku tegevuse toetamine • Juht- ja meeskonna kompetentside arendamine: <ul style="list-style-type: none"> - arenguvestlused - koolitused • Tegevuskava koostamine rahvusvahelise töö korraldamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • Liikumine Kodukant on tunnustatud koostööpartner maa- ja külalelu huvikaitse küsimustes nii Eestis kui ka rahvusvahelisel tasandil. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komisjonidesse, töörühmadesse, liikmesorganisatsioonidesse, ühisprojektidesse kuulumise arv • Partnerlussuhete sisu • Ettepanekute esitamise ja arvestamise arv • Strateegiline partnerlusleping vähemalt ühe ministriumiga • Kodukandil on baasrahastus • Kodukandi huvikaitse kava • Rahvusvahelise töö korraldamise tegevuskava 	<ul style="list-style-type: none"> • Komisjonide / töörühmade/ liikmesorganisatsioonide/ ühisprojektide arv ja partnerluse sisu – jooksvalt jälgitakse (tegevjuht) • Ettepanekute esitamise ja arvestamise seis – kokkuvõtte üldkoguks (meeskond koostab) • Strateegiline partnerlusleping (juhatus vastutab) • Baasrahastus (juhatus vastutab) • Kodukandi huvikaitse kava – valmib 2014. aastal, vaadatakse üle vähemalt 2 korda aastas (tegevjuht jälgib, meeskond ja juhatus panustavad)

<ul style="list-style-type: none"> • Omatulu osakaalu suurendamine: <ul style="list-style-type: none"> - uute teenuste väljaarendamine ja pakkumine Kodukandi koolituskeskuse poolt - muude võimaluste proovimine, näiteks annetuste kogumine, sponsorite leidmine jne 			<ul style="list-style-type: none"> • Rahvusvahelise töö korraldamise tegevuskava – valmib 2014. aastal, täiendatakse vähemalt üks kord aastas (tegevjuht jälgib, meeskond ja juhatus panustavad)
	<ul style="list-style-type: none"> • Organisatsioon on juhitud professionaalselt, meeskond on valdkonda tundev ja praktilise kogemusega. 	<ul style="list-style-type: none"> • Meeskond on motiveeritud • Meeskonnale on tagatud arenguestluste põhjal väljaselgitatud vajalikud koolitused • Töö regulaarne hindamine revisjonikomisjoni poolt • Projektid on tulemuslikud ja rahastajate tagasiside on positiivne 	<ul style="list-style-type: none"> • Arenguestlused vähemalt korra aastas (tegevjuht meeskonnale, juhatus tegevjuhile ja koolituskeskuse juhatajale) • Meeskonnale suunatud koolituste arv (tegevjuht jälgib) • Meeskonna töö hindamine (sh projektide elluviimine) – korra aastas (revisjonikomisjon) • Projektid – kokkuvõtte üldkoguks (tegevjuht) • Sihtrühmade tagasiside (projektidega elluviidud) protsessidele (tegevjuht jälgib jooksvalt, meeskond on kaasatud)
	<ul style="list-style-type: none"> • Omatulu osakaal ühingu eelarvest on suurenenud 	<ul style="list-style-type: none"> • Kodukandi tulu 20%-ne tõus aastas, algtase 2013. aastal 23 755 eurot 	<ul style="list-style-type: none"> • Majandusaasta aruanne (kord aastas) – koostab raamatupidaja, analüüsib juhatus, revisjonikomisjon

6. HINDAMINE JA SEIRE

Strateegia hindamis- ja seireprotsess hõlmab:

- **ühiskondliku mõju hindamist** (sh selleni viivaid tegevusi, mõõdikuid ja tulemusi), mis peegeldab Eesti Külaliikumise Kodukant tegevuse mõju ühiskonnas, täpsemalt külakogukondade ja maapiirkondade arengule;
- **sisehindamist**, mis loob eeldused organisatsiooni edukamaks juhtimiseks ning strateegia elluviimiseks.

Hindamise ja seire aluseks on strateegiliste eesmärkide all kajastatud tabelite (5.1.2; 5.2.2; 5.3.2) veerud – ***Hindamine ja vajaminevad ressursid***. Tabelites on kajastatud nii tulemused, nende mõõdikud kui ka hindamise põhimõtted, sh ajalised näitajad ja vastutajad.

Kord aastas koostatakse ülevaade strateegia täitmisest ja esitatakse see üldkogul. Vajadusel täiendatakse strateegiadokumente.

ÜHISKONDLIKU MÕJU HINDAMINE

Mittetulundusühingu Eesti Külaliikumise Kodukant poolt loodud ühiskondliku mõju loomise (sh selleni viivate tegevuste, mõõdikute ja tulemuste saavutamise) ja hindamisega on eelkõige seotud strateegia kaks esimest (5.1 ja 5.2) ja koolituskeskuse teine (4.2) eesmärk ning nendega seotud tulemused.

Liikumine Kodukant

5.1 Eesti külades on kokkuhoidvad kogukonnad, kes loovad endale sobiva elukeskkonna ja tegusad vabäühendused, mis teostavad huvikaitset kohalikul tasandil.

5.2 Maapiirkondades tegutsevad vabäühendused on toetanud teenuste kättesaadavust piirkonnas ja aidanud kaasa töökohtade loomisele külades/alevikes.

Kodukandi Koolituskeskus

4.2 Kodukandi Koolituskeskus on Liikumise Kodukant koolitus- ja arendusprojektide elluviija, toetades seeläbi Liikumise Kodukant eesmärkide elluviimist ja Eesti inimvara arengut ja vastutajaid.

Mõju hindamiseks viiakse peamiselt läbi (kordus)uuringuid, mille abil kogutakse kvantitatiivseid näitajaid. Kvalitatiivsete andmete analüüsimiseks kogutakse kogemuslugusid.

Ühiskondliku mõju hindamine muutub organisatsiooni jaoks strateegia täitmise jälgimise lahutamatuks osaks. Kõik tegevused ei ole kaetud mõju väljendavate mõõdikutega, sest tulemused saavutatakse mitmete tegevuste koosmõjul. Kõikide tulemuste juurde ei ole leitud ka ideaalseid mõju väljendavaid mõõdikuid. Uute mõõdikute avastamise ja väljatöötamiseni jõutakse strateegiaperioodi elluviimise ja tegevuste järjepideva analüüsimise tulemusena. Vajadusel täiendatakse strateegiadokumente uute ühiskondlikku mõju peegeldavate mõõdikute ja nende hindamisviisidega või täpsustatakse olemasolevaid.

SISEHINDAMINE

Sisehindamise eesmärk on jälgida asutuse eesmärkide täitmist, analüüsida põhitegevuse tulemuslikkust ja saada hinnang asutuse tegevusele tervikuna.⁴

Liikumise Kodukant juht- ja meeskonna liikmete töö paremaks analüüsimiseks ja arendamiseks analüüsib revisjonikomisjon organisatsiooni juhtimiskvaliteeti, andes tagasisidet juhtkonnale ja ülevaate liikmetele üks kord aastas üldkoosolekul.

Oluliseks sisehindamise komponendiks on **arenguestluste läbiviimine** vähemalt üks kord aastas. Meeskonnaliikmete arenguestlused korraldab ja viib läbi tegevjuht. Tegevjuhi ja koolituskeskuse juhataja arenguestlused viib läbi juhatus.

⁴ Õppeasutuse sisehindamine. Soovitusi sisehindamise läbiviimiseks õppeasutuses. (2006). Haridus- ja Teadusministeerium, Tartu.

(<http://www.hm.ee/index.php?0511182>)

7. LISA 1

Projekt „Ühtetulemine“ (2012)	
27.04.2012	Esimene nõukogu (Raplamaal) Osalesid juhatuse, meeskonna liikmed ja Kodukandi liikmed. Osalejate arv: 25
02.06.2012	Teine nõukogu (Järvamaal) Osalesid juhatuse, meeskonna liikmed ja Kodukandi liikmed. Osalejate arv: 18
12.10.2012	Kolmas nõukogu (Järvamaal) Osalesid juhatuse, meeskonna liikmed ja Kodukandi liikmed. Osalejate arv: 14
15.06 ja 16.11.2012	Sõprade Klubi (x 2) – Ida-Virumaal, Viljandimaal Osalesid Kodukandi endised töötajad, juhatuse liikmed ja kauaaegsed koostööpartnerid. Osalejate arv: 17+9
Projekt „Kodukant 2020“ (2013-2014)	
10.-11.05.2013	Esimene mõttekoda (Viljandimaal) Osalesid juhatuse, meeskonna liikmed ja Kodukandi liikmed. Osalejate arv: 16
21.08, 22.08, 27.08, 29.08, 03.09	Piirkondlikud kohtumised (x 5) - Viljandimaal, Lääne-Virumaal, Läänemaal, Pärnumaal, Valgamaal Piirkondlike kohtumiste esimeses osas osalesid maakondlikud arenduskeskused, kohalikud tegevusgrupid ja maakondlikud Kodukandid (sh Kodukandi sihtrühmade esindajad). Kohtumise teine osa toimus Kodukandi liikmetele. Osalejate arv: 72
10.08.2013	Strateegia lugemisnurk (X Maapäeval), tagurpidi „Elav raamatukogu“ (Saaremaal) Osalesid maapäevalised.
18.-19.10.2013	Teine mõttekoda (Ida-Virumaal) Osalesid juhatuse, meeskonna liikmed ja Kodukandi liikmed. Osalejate arv: 19
17.01.2014	Kolmas mõttekoda (Tallinnas) Osalesid juhatuse, meeskonna liikmed ja Kodukandi liikmed. Osalejate arv: 28
mai-november 2013	Intervjuud koostööpartneritega (Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit; Eesti Maaomavalitsuste Liit; Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik; Kodanikuühiskonna Sihtkapital; Siseministeerium; Maamajanduse Infokeskus; Eesti Vabaharidusliit; PREPARE; Forum Synergie; Eesti Leader Liit)